

Resolution on 1999, July 5, 1199. Retrieved from http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?&art_id=47861&cat_id=47850

8. Supreme Council of Ukraine (2005). Pro stimulyuvannya rozvitku regioniv [On stimulating regional development]: Law of Ukraine, adopted on 2005, March 8, 2850-IV. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2850-15>

9. Supreme Council of Ukraine (2010). Byudzhetnyi kodeks Ukraini [Budget Code of Ukraine] (Adopted on 2010, August 8, 2456-VI). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

10. Kruk O.M. (2011) Yakisna otsinka finansovoyi stiykosti mistseвого byudzhetu [Qualitative assessment of the financial sustainability of local government]: Vol. 3 (24). K. : Kyiv National University of Trade and Economics. [in Ukrainian].

11. Polyak G.B. (1978) Byudzhnet goroda (Problemi i perspektivy razvitiya) [The city budget (Problems and prospects of development)]. *Finansy – Finance*, 49-50. [in Russia].

12. Ivanov V.V. (2002). *Munitsipalnyy menedzhment* [Municipal management]. M. : INFA. [in Russia].

13. Starostenko N.V. (2006). Metodichni pidhodi do otsinki finansovoyi stiykosti byudzhetu mista [Methodological approaches to assessing the financial stability of the city budget]. *Aktualni problemi ekonomiki – Recent economic problems*, 7, 38–47. [in Ukrainian].

14. Ministry of Economy of Ukraine (2007). Metodika rozrahunku rivnya ekonomichnoyi bezpeki Ukrayini [The method of calculation of economic security of Ukraine]. Prescript on 20070, March 2, 60. Retrieved from http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738

УДК 332.1:338.24.021.8

Г. Г. Гичка

Голова Пустомитівської районної ради, м. Пустомити

ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті досліджуються питання реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні та фінансового забезпечення об'єднаних територіальних громад. Визначено основні умови формування об'єднаних територіальних громад та існуючі проблеми на шляху їх створення. Проведено комплексний аналіз власних надходжень новоутворених об'єднаних територіальних громад у Львівській області. Запропоновано шляхи забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад.

Ключові слова: об'єднана територіальна громада, адміністративно-територіальна реформа, фінансова децентралізація, податкові надходження, місцеві фінанси.

Gychka G. FORMATION CAPABLE OF TERRITORIAL COMMUNITIES: PROBLEMS AND SOLUTIONS

The article deals with the implementation of administrative-territorial reform in Ukraine and financial support combined communities. The basic conditions of the combined local communities and the existing problems in the way of their creation. A comprehensive analysis of their newly combined revenues of local communities in Lviv region. The ways to ensure the financial viability of communities united.

Key words: united local community, administrative-territorial reform, fiscal decentralization, tax revenues, local finances.

Зміна моделі управління в Україні з чітким акцентом на посилення ролі місцевого самоврядування в розвитку територій регіонів, а відтак і держави, передбачає запровадження змін в фінансовій сфері та адміністративно-територіальному устрою країни. Основною метою цих реформ є формування спроможних локальних адміністративно-територіальних одиниць, здатних ефективно здійснювати місцеве самоврядування, розширення їх економічного потенціалу для виконання покладених на них функцій, а також «виховання» та укріплення місцевої демократії.

Проблематиці реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, а також зміцненню фінансової бази органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад присвятили свої праці такі вчені: Р. Безсмертний, М. Долішній, П. Жук, І. Сторонянська, В. Кравців, А. Ткачук, А. Пелехатий. Утім, сучасні

виклики реформування місцевого самоврядування та фінансової децентралізації в Україні зумовлюють потребу в поглибленому вивченні практичних аспектів формування спроможних територіальних громад. В умовах децентралізації системи державних фінансів та реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні окреслений напрям дослідження має значний потенціал.

Метою статті є розроблення практичних рекомендацій щодо вирішення основних проблем при формуванні спроможних територіальних громад в процесі реалізації адміністративно-територіальної реформи.

Побудова ефективної системи територіальної організації влади передбачає проведення адміністративно-територіальної реформи з метою формування об'єднаних територіальних громад. Аналіз статистичних даних показує, що шанс на соціально-економічний розвиток мають громади з

кількістю населення понад 5000 осіб. В таких громадах існує можливість зростання доходів на душу населення, а, відтак, розвитку громади та території, на якій вона існує. При цьому, в Україні 92% сільських територіальних громад – це громади з кількістю жителів меншою 3 000 осіб, майже 11% громад нараховують менше 500 жителів. Як свого часу більшість країн Європи, Україна проходить шлях укрупнення адміністративно-територіальних одиниць базового рівня для можливості стимулювання їх розвитку. Для цього планується створення трьохрівневої системи адміністративного устрою, яка включатиме 27 регіонів, межі яких співпадатимуть з межами існуючих сьогодні областей, 120-150 районів (на даний час – 490 районів) та 1500-1800 громад замість 11,5 тис. сільських, селищних та міських рад, які сьогодні діють в Україні.

Проведення реформи базується на принципі диспозитивності – укрупнення громад не є основною ціллю, ключовим виступає питання формування самодостатніх громад – «не ресурсів, які розподіляються, а ресурсів, які місцевості внаслідок своєї взаємодії створюють» [1].

Основними умовами формування спроможних територіальних громад є врахування:

- здатності органів місцевого самоврядування вирішувати покладені на них завдання;
- особливостей історичного, культурного розвитку відповідних; адміністративно-територіальних одиниць, їх географічних та соціально-економічних зв'язків;
- рівня фінансової забезпеченості;
- особливостей трудової міграції населення громади;
- доступності послуг до безпосередніх споживачів.

Визначення потенційних адміністративних центрів об'єднаних громад має ґрунтуватися на основі відстані від такого центру до населених пунктів громади, яка не повинна перевищувати 20 км, в окремих випадках – 25 км, а також рівнем розвитку інфраструктури, можливістю забезпечення громади кадровими ресурсами та рівнем фінансового забезпечення.

Формування спроможних територіальних громад шляхом об'єднання існуючих на сьогодні адміністративно-територіальних одиниць на добровільній основі відповідно до вимог вищенаведених законодавчих та нормативно-правових актів, а також відповідно до затвердженого перспективного плану – досить складний та заплутаний процес. Зокрема, це доводить ситуація, яка склалася у Львівській області.

З 1991 року кількість сільського населення Львівської області зменшилася на понад 100 тис. осіб, натомість, кількість сільських рад за цей час зросла на 150. На момент початку об'єднання територіальних громад в області було 711 рад, з них: 44 міські, 34 селищні та 633 сільські. При цьому, 131 рада - з кількістю населення менше 1 тисячі осіб, 90% рад у Львівській області є фінансово неспроможними та залежними від дотацій з державного бюджету. Відтак, питання доцільності проведення адміністративно-

територіальної реформи можна навіть не ставити. Реформа потрібна, навіть більше – необхідна для розвитку регіонів України.

Основною проблемою при об'єднанні територіальних громад Львівської області стало формування та затвердження перспективного плану об'єднання територіальних громад Львівської області обласною радою. Згідно даного плану на Львівщині передбачалося створення 160 об'єднаних громад. Кабінетом Міністрів даний поділ затверджено не було у зв'язку з невідповідністю такого поділу вимогам Методики формування спроможних територіальних громад. У відповідь КМУ Розпорядженням від 11 листопада 2015 року № 1158-р Про затвердження перспективного плану формування територій громад Львівської області передбачив формування 85 об'єднаних громад, проте, залишивши певні населені пункти поза об'єднанням. Таким чином, Львівській обласній державній адміністрації доручено продовжити роботу щодо підготовки пропозицій про внесення змін до перспективного плану та винести їх на розгляд КМУ. Компромісним варіантом можна вважати проект ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» згідно якого передбачається створення 111 територіальних громад.

Як відомо, фінансовий ресурс місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад сформовано відповідно до змін, внесених до Податкового і Бюджетного кодексів України. Проте, саме фінансовий бік економічної самостійності органів місцевого самоврядування, будучи визначальним в питанні фінансової децентралізації, є її найбільш проблемною сферою. До сьогодні на рівні наповнення місцевих бюджетів спостерігалася хронічна нестача фінансових ресурсів, низький рівень диверсифікованості надходжень до бюджетів локального рівня, надмірна залежність місцевих бюджетів від фінансової допомоги з центру. Окрім того, не було введено в дію механізми стимулювання місцевих органів влади до одержання додаткових доходів та економного витрачання коштів з максимальною ефективністю. Адміністративно-територіальна реформа спрямована на вирішення даних проблем. Тому, на прикладі об'єднаних у 2015 році територіальних громад Львівської області спробуємо визначити можливості новоутворених АТО в вирішенні питання фінансової самодостатності та спроможності таких громад (табл. 1). Аналіз даних, наведених в таблиці, свідчить, що в питанні фінансово-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад Львівської області як фінансово самодостатніх та спроможних забезпечити себе кадровими ресурсами, відповідною інфраструктурою та можливістю соціально-економічного розвитку існують недопрацювання. Так, виникає проблема невідповідності чисельності населення новоутворених громад до вимог критеріїв базових адміністративно-територіальних одиниць рівня 4-5 за номенклатурою територіальних одиниць для статистики (NUTS). Відповідно до останньої, мінімальна чисельність територіальної громади повинна коливатися в межах 5 тисяч мешканців (за

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

винятком малонаселених регіонів з невисокою щільністю населення) [5]. Серед об'єднаних громад Львівщини, 9 з 15 характеризуються наявністю меншої кількості населення в своєму складі. Зокрема, Міженецька – 2195 осіб, Новострілицанська – 2716 осіб, Заболотцівська – 2761 особа, що вдвічі менше запропонованої кількості. Чисельність населення адміністративно-територіальної одиниці та рівень надходжень до бюджету громади прямопропорційно залежні між собою. Про це свідчать дані, наведені на рис. 2.

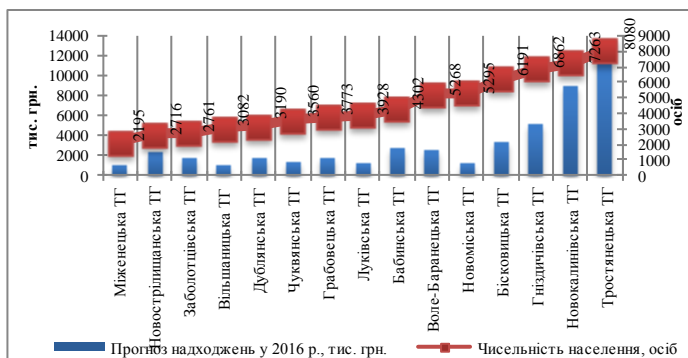


Рис. 2. Відношення прогнозних надходжень об'єднаних територіальних громад Львівської області у 2016 році до чисельності населення зазначених громад

Таблиця 1
Прогноз надходжень об'єднаних територіальних громад Львівської області у 2016 році

№ п/п	Назва об'єднаної територіальної громади	Кількість жителів	Прогноз надходжень у 2016 р., тис. грн.	ПДФО	Акцизний податок	Місцеві податки і збори		Інші надання
						Податок на майно	Інші місцеві податки і збори	
Бродівський район								
1	Заболотцівська т.г.	2761	1648,6	942,3	12,1	311	171,1	212,1
Жидачівський район								
2	Гніздицька т.г.	6862	5073,8	3430,7	22,1	1083,3	185,6	352,1
3	Новострілицанська т.г.	2716	2266,1	645,3	420,1	802,5	147,1	251,1
Миколаївський район								
4	Тростянецька т.г.	8080	11585,9	1852,4	1452,2	7243,6	735,3	302,4
Самбірський район								
5	Воле-Баранецька т.г.	5268	2475,9	1437,8	14,2	430,7	142,1	451,1
6	Лукивська т.г.	3928	1215,8	517,2	11,2	349,7	83,6	254,1
7	Вільшаницька т.г.	3082	997,5	364,5	22,1	191,6	66,1	352,2
8	Бісковицька т.г.	6191	3400,2	1186,1	925,2	589,6	287,5	411,8
9	Чуквянська т.г.	3560	1376,9	445,9	2,2	431,3	205,3	292,2
10	Новокалінівська т.г.	7263	8849,5	7096,8	23,2	902,6	324,5	502,4
11	Дублянська т.г.	3190	1646,6	626,3	15,7	665,4	154	185,2
12	Бабинська т.г.	4302	2751,5	678,5	902,2	803,4	142,2	225,2
Старосамбірський район								
13	Міженецька т.г.	2195	929,3	429,6	9,2	264,2	41,1	185,2
14	Новомиська т.г.	5295	1196	534,1	22,7	369,7	92,1	177,4
Стрийський район								
15	Грабовецька т.г.	3773	1779,6	695,9	17,9	572,5	282,2	211,1

Такі новоутворені територіальні громади, як Тростянецька з кількістю жителів 8080 осіб, Новокалінівська (7263 особи), Гніздицька (6862 особи) та Бісковицька (6191 особа) отримують 61,26% надходжень усіх п'ятнадцяти об'єднаних територіальних громад Львівської області.

В процесі аналізу прогнозних показників надходжень до бюджетів об'єднаних територіальних громад Львівської області у 2016 році, увагу варто також звернути на надходження на одну особу в даних АТО. Аналіз даних, наведених на рис. 3, ще раз доводить залежність чисельності населення громади та надходжень до бюджету громади, в даному випадку – надходжень на одну особу АТО. Зокрема, Тростянецька та Новокалінівська громади, як громади з найбільшою чисельністю населення, характеризуються найвищими показниками доходів на одну особу – відповідно 1433,9 грн. та 1218,44 грн.

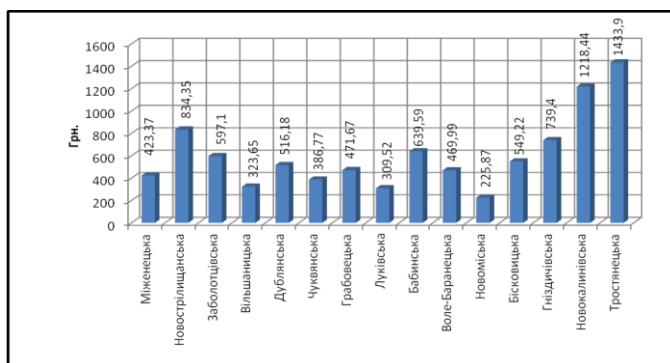


Рис. 3. Прогнозні надходження на одну особу в об'єднаних територіальних громадах Львівської області у 2016 році в залежності від чисельності населення зазначених громад

Для виконання своїх повноважень та забезпечення розвитку території громада повинна мати відповідні фінансові ресурси та діяти на основі принципу фінансової самостійності. Реформування низової ланки адміністративно-територіального устрою України передбачає не лише зміни територіального поділу, а й зміни управлінської ланки. Так, згідно підрахунків, структура виконавчих органів об'єднаних територіальних громад включатиме близько 23-28 посадових осіб, які забезпечуватимуть виконання функцій органів місцевого самоврядування спроможних територіальних громад. Відповідно, на оплату праці даних працівників з бюджету об'єднаної територіальної громади щорічно витратиться 2,5-3 млн. грн. Відтак, лише чотири найбільші громади серед п'ятнадцяти вже об'єднаних громад Львівщини

зможуть забезпечити функціонування свого управлінського апарату.

Аналіз перших кроків реалізації адміністративно-територіальної реформи та децентралізації засвідчив існування проблем, які характеризуються системним характером. Їх визначення та дослідження дозволяють сформулювати певні висновки та рекомендації щодо можливості усунення в майбутньому.

1. Питання добровільного об'єднання територіальних громад в відповідності до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Методики формування спроможних територіальних громад досить складне в своєму вирішенні. Затвердження КМУ перспективних планів на прикладі Львівської області показує відсутність можливості поєднання добровільності та централізованого контролю даного процесу. Враховуючи нерозривність процесу реформування адміністративно-територіального устрою, питання об'єднання громад варто визначити та обґрунтувати законом про адміністративно-територіальний устрій. Таким чином, процес, основні вимоги, передумови та результати реформування АТУ повинні бути сформовані та реалізовані відповідно до конкретних законодавчих та нормативно-правових актів як єдиної правової основи формування нового адміністративно-територіального устрою України.

2. Формування територіальних громад, неспроможних забезпечити своєї фінансової, кадрової та інфраструктурної самодостатності суперечить самому визначенню поняття спроможних територіальних громад. Об'єднання громад має базуватися на конкретних вимогах, які, на жаль, в Законі України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Методичі формування спроможних територіальних громад не окреслені. Важливим є визначення приблизної чисельності жителів таких громад. Дослідження новостворених громад Львівської області у 2015 році показало неврахування даного фактора при добровільному об'єднанні, а аналіз фінансового аспекту їх розвитку показує неспроможність забезпечення своєї фінансової самостійності.

3. Щодо питання забезпечення об'єднаних територіальних громад фінансовими ресурсами, зокрема, питання наповнення місцевих бюджетів, увагу варто звернути на такі аспекти:

- згідно змін до Бюджетного та Податкового кодексів, 60% податку на доходи фізичних осіб зараховуються до бюджетів об'єднаних територіальних громад, міст обласного значення та районів. За своєю суттю даний податок є формою плати особи за суспільні послуги, що надаються органами місцевого самоврядування відповідної адміністративно-територіальної одиниці, в межах якої проживає платник податку. Зарахування податку відбувається відповідно до місцезнаходження податкового агента-юридичної особи. Цим порушується принцип соціальної справедливості. Ефективнішим та правильнішим було б зарахування податку на доходи фізичних осіб до відповідних місцевих бюджетів залежно від місця проживання (реєстрації) платника-фізичної особи як плати за

соціальні блага, надані на даній території;

- реформуванням податково-бюджетної системи України в 2014 році передбачено зарахуванням 10% податку на прибуток підприємств до бюджету АРК та обласних бюджетів. Проте, мотивуючим для новостворених громад було б зарахування частини доходів від оподаткування податком на прибуток підприємств безпосередньо в місцеві бюджети сіл, селищ та міст. Саме така зміна системи оподаткування стала б справжнім стимулом для громад найнижчого рівня управління до залучення інвесторів та розвитку бізнесу на території відповідної адміністративної одиниці;

- вирішення проблеми розширення та диверсифікації джерел наповнення місцевих бюджетів пропонується за рахунок запровадження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та нафтопродуктів) за ставкою 5% від вартості реалізованого товару. Зарахування надходжень від оподаткування даним податком передбачається до територіальних громад, на території яких було реалізовано відповідні товари. Пропонуємо збільшити ставку оподаткування до 10%, зараховуючи додаткові надходження до районних бюджетів з метою використання отриманого фінансового ресурсу на капітальні видатки;

- внаслідок реформування Податкового та Бюджетного кодексів розширюється база податку на нерухоме майно за рахунок зміни ставок оподаткування, площі нерухомості, яка підлягає оподаткуванню, та залучення в оподаткування комерційного майна. Проте, порядок нарахування та справляння податку на нерухоме майно не відповідає практиці розвинених країн, де розмір податку обчислюється відповідно до вартості об'єкта нерухомості, а не від житлової площі, як це визначено чинним законодавством України.

Отже, пошук ефективних шляхів забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад повинні здійснюватися на основі реалізації власного фінансового потенціалу та диверсифікації доходів місцевих бюджетів. Зазначене розглядається як обов'язкова умова стійкого соціально-економічного розвитку територіальних громад та реалізації в Україні реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Список використаних джерел

1. Ткачук А. Ф. Децентралізація влади: від потреби до реалізації (робочий зошит) / А. Ф. Ткачук // Інститут громадянського суспільства; ТзОВ інформаційно-консультаційний центр «Легальний статус». – К., 2013. – 116 с.
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад, Верховна Рада України; Закон від 05.02.2015 № 157-VIII. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-VIII>.
3. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад, Кабінет Міністрів України; Постанова, Методика від 08.04.2015 № 214. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-n>.

4. Сторонянська І. З., Пелехатий А. О. Фінансове забезпечення розвитку територіальних громад у контексті адміністративно-територіальної реформи / І. З. Сторонянська, А. О. Пелехатий // *Регіональна економіка*. – 2014. - №3. – С. 228-238.

5. Сторонянська І. З., Пелехатий А. О. Напрямки модернізації фінансового забезпечення розвитку територіальних громад у контексті завдань адміністративно-територіальної реформи / І. З. Сторонянська, А. О. Пелехатий // *Фінанси України*. – 2014. – № 10. – С. 97-108.

6. Коломієць І. Ф., Пелехатий А. О. Напрямки удосконалення адміністрування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки / І. Ф. Коломієць, А. О. Пелехатий // *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду: [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; редкол.: В.С. Кравців (відп. ред.)*. – Львів, 2015. – Вип. 1 (111). – С. 103-106. – 155 с.

7. Пелехатий А. О. Громадський контроль виконання місцевих бюджетів: проблеми та перспективи реалізації / А. О. Пелехатий, О. В. Лук'янська // *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду: [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; редкол.: В.С. Кравців (відп. ред.)*. – Львів, 2015. – Вип. 3 (113). – С. 55-58. – 111 с.

References

1. Tkachuk A. F. (2013). Detsentralizatsiya vlady: vid potreby do realizatsiyi [Decentralization of power: from requirements to implementation]. *Instytut hromadyans'koho suspil'stva; TzOV informatsiyno-konsul'tatsynnyu tsentr «Lehal'nyy status»*, 116 p.

2. Supreme Council of Ukraine (2015). Pro dobrovil'ne ob'yednannya terytorial'nykh hromad [On a voluntary association of communities]: Law of Ukraine, adopted on 2015, February 5, 157-VIII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 36. [in Ukrainian].

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015). Pro zatverdzhennya Metodyky formuvannya spromozhnykh terytorial'nykh hromad [On approval of methodologies capable of forming local communities]. Resolution on 2015, April 08, 214. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p>.

4. Storonyans'ka I. Z., Pelekhatty A. O. (2014). Finansove zabezpechennya rozvytku terytorial'nykh hromad u konteksti administratyvno-terytorial'noyi reformy [Financial support for the development of local communities in the context of administrative-territorial reform]. *Rehional'na ekonomika - Regional Economy*, 3, pp. 228-238. [in Ukrainian].

5. Storonyans'ka I. Z., Pelekhatty A. O. (2014). Napryamky modernizatsiyi finansovoho zabezpechennya rozvytku terytorial'nykh hromad u konteksti zavdan' administratyvno-terytorial'noyi reformy [Directions modernize financial security of local communities in the context of the tasks of the administrative-territorial reform]. *Finansy Ukrayiny - Finance of Ukraine*, 10, pp. 97-108. [in Ukrainian].

6. Kolomyets' I. F., Pelekhatty A. O. (2015). Napryamky udoskonalennya administruvannya podatku na nerukhome mayno, vidminne vid zemel'noyi dilyanky [Directions improved administration of real property, other than land]. In V. Kravtsiv (Ed.), *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny [Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine]: Vol. 111(1)*. (pp. 103-106). Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

7. Luk'yans'ka O. V., Pelekhatty A. O. (2015). Hromads'kyy kontrol' vykonannya mistsevykh byudzhetyv: problemy ta perspektyvy realizatsiyi [Public monitoring of local budgets: problems and prospects of realization]. In V. Kravtsiv (Ed.), *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny [Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine]: Vol. 113(3)*. (pp. 55-58). Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

УДК 336.717.8

Я. В. Жовтанецька

аспірант,

ДУ «Інститут регіональних досліджень

імені М.І.Долішнього НАН України», м. Львів

МОДЕЛІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Висвітлено існуючі підходи до розкриття моделей антикризового управління фінансовою діяльністю банків, здійснено їх систематизацію за такими критеріями як: вплив обсягів зняття вкладів і ступеня "набігу на банки", рейтингове оцінювання за системою дистанційного моніторингу і нагляду, ймовірність раннього передбачення збитків та банкрутства, рівень фінансової стабільності й виявлення глибини кризи, ступінь ризик-менеджменту банківської діяльності, оцінка ефективності антикризового управління, ранжування банків на основі фінансових коефіцієнтів та показників, ступінь фінансової лібералізації й можливості банкрутства банків.

Ключові слова: моделі антикризове управління, системи раннього попередження та реагування, неплатоспроможність, банкрутство, фінансовий колапс.

Zhovtanetska Ya. MODELS OF CRISIS MANAGEMENT OF BANKS FINANCIAL ACTIVITIES AND SPECIFIC FEATURES OF THEIR USAGE

Articles shows existing approaches to disclosure models of crisis management of banks financial performance. Those approaches are systematized by following criteria: impact of the volume of withdrawals of deposits and the degree of "banks raids", rating evaluation system for remote monitoring and surveillance, oossibility of early prediction of losses and bankruptcies, the level of financial stability and detection of depth of the crisis, level of banking risk management, assessment of the effectiveness of crisis management, banks ranking on the basis of financial ratios and indicators, the degree of financial liberalization and possibility of bank failures.

Key words: model of crisis management, early warning and reacting systems, insolvency, bankruptcy, financial collapse.